

Digitale kerkdienst 13 februari 2022

Thema: 'woorden die als vogels opstijgen uit ons hart'

Voorganger: dr. Koen Holtzapffel

Bijbellezing: Genesis 2: 18-25
(*Adam en Eva in de Hof van Eden (Peter Wenzel)*)



Overdenking:

Gemeenteleden, kijkers, we leven in een beeldcultuur en daar is veel goeds over te zeggen. Eén beeld zegt soms meer dan duizend woorden en ook het geloof leeft van beelden. Daarom ook spelen beelden een rol in onze digitale diensten. Maar dat wil niet zeggen dat woorden overbodig zouden zijn. Integendeel, de kracht van het woord, de rijkdom van taal, ook dat hebben we als mensen hard nodig, in leven en in geloof. Niet alleen schept taal orde in de chaos, taal is ook creatief, geeft aanwijzingen voor ons handelen en taal verwijst ook naar een andere, niet direct zicht- en tastbare werkelijkheid. Taal kortom heeft een eigen zeggingskracht, het is het meest verfijnde communicatiemiddel waarover we beschikken. Met woorden brengen we onze gevoelens en ervaringen tot uitdrukking, enthousiasmeren we elkaar en laten onze fantasie de vrije loop. En al die functies van woorden, taal, zie je ook terug in geloof en in religies. Zeker in religies die beschikken over een heilig boek, zoals jodendom, christendom en islam. Alles in heilige boeken is van woorden, van taal. Of het nu gaat om een spannend verhaal, een gebed, een psalm, een lied of een visioen. In het scheppingsverhaal is het Gods woord dat een nieuwe werkelijkheid tot aanschijn roept. En uiteindelijk neemt Gods woord de gestalte aan van een menskind. Jezus als het mens geworden woord.

Zonder woorden gaat het dus niet, noch in leven, noch in geloof. Geloof beschikt daarbij niet over een eigen taal. Het gebruikt de taal van het dagelijks leven, maar dan wel op eigen wijze. Het geeft woorden diepgang en meerwaarde. Het gebruikt de verwijzende kracht van woorden om te wijzen op de geestelijke dimensie van het bestaan. En tegelijk is er natuurlijk ook het besef dat het mysterie van het geloof nooit in woorden opgaat. Het geloof spreekt ook de taal van de stilte, van muziek, van beelden.

Het belang van woorden komt heel mooi tot uitdrukking in het gelezen fragment van Genesis 2. Meer dan in Genesis 1 staat in dit tweede scheppingsverhaal de mens centraal. God blijft ook hier als eerste aan zet, maar God schept zich een heuse partner, de Adaam, de mens. U ziet een afbeelding van Michelangelo uit Sixtijnse kapel, de beroemde schepping van Adam. God schept zich een partner, maar uit de rib van die partner boetseert God ook voor de partner weer een partner. Want God verstaat dat verlangen naar een partner. Het tafereel van die partner-creatie wordt in het verhaal geestig en met oog voor detail beschreven.

Een oer-operatie is het waarbij de mens onder narcose wordt gebracht. God snijdt uit de rib een partner en hecht het ontstane gat goed af. Je doet je werk netjes of je doet het niet.



U ziet een afbeelding van opnieuw Michelangelo, nu is het de schepping van Eva.

En juist wie samenleeft met een ander heeft taal nodig. Om lieve woordjes te lispelen, om ruzie én het weer goed te maken, om ervaringen te delen en van toekomst te spreken. En natuurlijk ook om God te eren en te dienen. Maar ook in z'n eentje beschikte de mens al over taal. Want voorafgaand aan die bijzondere rib-operatie had God de mens al een eervolle opdracht verstrekt. Om in de hof van Eden de dieren een naam te geven. Het is het eerste optreden van de mens als talig wezen. Zoals de mens elk levend wezen noemt, zo zal het voortaan heten. Namen geven is woorden spreken waarmee ordening wordt aangebracht. Zin en samenhang. Zo wordt de mens Gods medeschepper, co-creator. U ziet een prachtige afbeelding van Jan Breughel, Adam die de dieren een naam geeft, zijn schaamte keurig bedekt met eikenblad.



Zo spelen woorden een belangrijke rol vanaf de schepping van de wereld en vanaf het moment dat de mens zijn intrede doet. En juist omdat woorden zo belangrijk zijn, ze bezitten eigen kracht, moeten we voorzichtig zijn met woorden. Ook in het geloofsleven. Woorden kunnen binnen- en buiten sluiten, verwoesting zaaien en heel maken. Woorden doen er toe. Laten we dus waardige woorden spreken die ertoe doen en die gericht zijn op het heil van de ander. Een lastige opdracht, gericht aan Adam en aan ons. Mogen de poëtische woorden van de joodse denker Heschel ons daarbij vergezellen:

*laten de woorden die van onze lippen komen
niet zijn als dorre bladeren in de herfst,
maar laten ze als vogels opstijgen uit ons hart.
De wijde uitgestrektheid van de eeuwigheid tegemoet.*

Amen